

Aan:

De fracties van: Volt, GroenLinks, PvdA, ChristenUnie, D66 en Partij voor de Dieren

In afschrift aan:

Provinciale Staten van Utrecht

ONDERWERP	Beantwoording schriftelijke vragen ex. art. 47 betreffende PFAS in gewasbeschermingsmiddelen	TELEFOONNUMMER	+31640230867
		E-MAILADRES	aldrin.wires@provincie- utrecht.nl
DATUM	16-04-2024	DOMEIN/OPGAVE	LLO
DOCUMENTNUMMER	UTSP-1784050844-49039	TEAM	WEB
CONTACTPERSOON	Aldrin Wires		
BIJLAGEN	IPO Position Paper <i>Nederlandse Provincies steunen een snel totaal verbod en uitfasering van PFAS</i>		

Geachte fracties van: Volt, GroenLinks, PvdA, ChristenUnie, D66 en Partij voor de Dieren,

Toelichting (vragensteller):

Met bezorgdheid hebben wij kennisgenomen van recente ontwikkelingen met betrekking tot het gebruik van PFAS-houdende gewasbeschermingsmiddelen door boeren, ook binnen onze provincie, wat o.a. leidt tot de aanwezigheid van schadelijke PFAS-stoffen in ons drinkwater. Een recent artikel in Het Financieel Dagblad heeft de aandacht gevestigd op de zorgen van drinkwaterbedrijven en de uitzonderingen voor gewasbestrijdingsmiddelen die door de Europese Commissie worden overwogen met betrekking tot het voorgestelde PFAS-verbod. Ook Trouw meldde dat PFAS steeds vaker wordt ingezet als pesticide, en zelfs verdubbelde tussen 2018 en 2021, met fluorresten op groente en fruit dat mensen binnenkrijgen.

Risico's van PFAS, volgens het RIVM, zijn o.a. dat PFAS nauwelijks afbreken in het milieu, dat ze toxisch zijn, en dat ze zich gemakkelijk verspreiden in het milieu en ophopen in het menselijk lichaam, in dieren en planten. Het RIVM heeft daarom aangegeven dat het belangrijk is te voorkomen dat PFAS in het milieu terecht komen.

PFAS wordt o.a. gebruikt om de werkzaamheid van pesticiden te versterken. Op deze wijze komt minimaal 100 ton PFAS per jaar in het milieu terecht, en het gebruik van PFAS-houdende pesticiden neemt toe. Nu worden dus gewasbeschermingsmiddelen uitgezonderd in het door de ECHA voorgestelde PFAS-verbod. Dit is zeer zorgwekkend.

Om meer duidelijkheid te krijgen over de standpunten en acties van GS, willen wij graag de volgende vragen voorleggen.:

Opmerking voorafgaand aan de beantwoording

Volgens het RIVM bestaan bestrijdingsmiddelen uit twee groepen, namelijk de biociden en de gewasbeschermingsmiddelen. Gewasbeschermingsmiddelen of pesticiden zijn bestrijdingsmiddelen die in de landbouw gebruikt worden voor het beschermen van (landbouw)gewassen door bijvoorbeeld schimmels, insecten en onkruiden te bestrijden.

Daar waar we lezen

- Gewasbeschermingsmiddelen
- Bestrijdingsmiddelen
- Pesticiden

gaan we ervanuit dat men de definitie van het RIVM bedoelt.

Vraag:

- 1a. Hoe interpreteert GS de bovengenoemde feiten alsmede de artikelen in het Financieel Dagblad en Trouw?
- 1b. En kan GS op basis van die informatie haar gevoel van urgentie omschrijven?

Antwoord:

1a. Wij maken ons zorgen over het voorkomen van PFAS in gewasbeschermingsmiddelen. Deze artikelen onderstrepen de urgentie op een verbod op PFAS, ook in gewasbeschermingsmiddelen.

1b. Graag verwijzen wij u naar de [Statenbrief over PFAS](#) van 23 januari 2024 (UTSP-284521792-62678) met daarin zorgen over PFAS in brede zin.

Vraag:

- 2a. Heeft GS zicht op het gebruik van bestrijdingsmiddelen met PFAS in provincie Utrecht?
- 2b. Wat zijn de schattingen van het gebruik van PFAS-houdende gewasbeschermingsmiddelen over afgelopen 5 jaar binnen de provincie Utrecht?
- 2c. En wat zijn de geschatte hoeveelheden PFAS-residuen in de Utrechtse bodem en wateren, afkomstig van de landbouwsector?
- 2d. Indien deze gegevens nog niet bekend zijn, kan GS dit in kaart brengen? Zo ja, wanneer? Zo nee, waarom niet?

Antwoord:

2a. Nee, wij hebben geen informatie over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en dus ook niet over gewasbeschermingsmiddelen met PFAS in de provincie Utrecht. Wij hebben die informatie niet, omdat er geen registratieplicht is van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen door agrariërs en loonwerkers. Op basis van metingen in het ondiepe grondwater hebben wij wel een beeld van gebruikte gewasbeschermingsmiddelen. (Zie hierna).

2b. Zie antwoord 2a

2c. Er is geen schatting hoeveel PFAS-residuen in de Utrechtse bodem en wateren, afkomstig zijn vanuit de landbouwsector. Wel meten wij en de drinkwaterbedrijven PFAS in het grondwater. Afgelopen jaar hebben wij het ondiepe (freatisch) grondwater in Utrecht geanalyseerd op onder andere PFAS (zie memorandum [Toelichting rapportage grondwaterkwaliteit meetronde 2023 Uitgevoerd in de provincie Utrecht](#) (provincie-utrecht.nl) en [Rapport meetronde freatische grondwaterkwaliteit provincie Utrecht](#)). Wij troffen PFAS vrijwel overal aan, echter dit betroffen verschillende PFAS-stoffen in verschillende gehalten. Het is lastig daarom om een link te leggen met gemeten PFAS in het grondwater en PFAS uit gewasbeschermingsmiddelen. Mogelijk is er voor de PFAS-stof TFA een voorzichtige correlatie zichtbaar met de hogere voorkomens in het fruitteelt gebied waar ook relatief veel (diverse) toegestane gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt.

In 2024 meten wij de gehalten PFAS in het grondwater op 10 en 25 meter diepte. Eind 2024 ontvangt u hierover een rapportage. Vitens is voornemens om in de grondwaterbeschermingsgebieden het ondiepe grondwater te analyseren op PFAS stoffen.

Over PFAS in oppervlaktewater hebben wij geen informatie. Door de verbeterde analysetechniek en de kandidatuur van PFAS als nieuwe stof voor de KRW-richtlijn prioritaire stoffen, verwachten we dat de

waterschappen de komende jaren vaker PFAS zullen monitoren en we daardoor meer inzicht zullen krijgen in de PFAS-concentraties in oppervlaktewater.

2d. Informatie over de geschatte hoeveelheden PFAS-residuen in de Utrechtse bodem en wateren afkomstig van de landbouwsector hebben wij niet in beeld. Zie ook antwoord 2c.

Vraag:

3a. Onderschrijft GS de zorgen van drinkwaterbedrijven over de aanwezigheid van PFAS in drinkwater als gevolg van het gebruik van PFAS in pesticiden?

3b. Heeft GS met de drinkwaterbedrijven gesproken over deze problematiek? Zo ja, wat kwam er uit deze gesprekken? Zo nee, wanneer is GS dit van plan en wanneer en hoe kan PS over de uitkomsten worden geïnformeerd?

Antwoord:

3a. Wij onderschrijven de zorgen van de drinkwaterbedrijven over de aanwezigheid van PFAS in het watersysteem in en nabij de bronnen van waaruit zij drinkwater produceren. Momenteel liggen de PFAS-concentraties in de bronnen onder de huidige drinkwaternorm (toelichting: de Nederlandse drinkwaterbedrijven hanteren alleen de norm voor de Som van PFAS = 100 nanogram per liter, niet de norm voor PFAS totaal = 500 nanogram per liter). Over dit specifieke onderwerp voeren wij als provincie geen gesprekken. Wel vinden er op bestuurlijk niveau gesprekken plaats tussen VEWIN en het IPO.

3b. Wij spreken de in Utrecht actieve drinkwaterbedrijven veelvuldig. Daarbij komt ook de in deze vragen benoemde vraagstukken aan de orde. Op landelijk niveau spreken IPO en VEWIN elkaar bestuurlijk. De provincie Utrecht is daarbij vertegenwoordigd. We vinden elkaar in de lobby richting het Rijk en de Europese Unie.

Vraag:

4. Hoe gaat GS nu om met de normoverschrijdingen van PFAS-houdende gewasbeschermingsmiddelen in waterbronnen, zoals gerapporteerd door drinkwaterbedrijven?

Kan GS daarbij een overzicht geven van mogelijke acties en maatregelen die (wel) binnen het bereik van PU liggen, met daarbij een indicatie wat er nu wordt uitgevoerd, wat er zal worden uitgevoerd, en wat er niet zal worden uitgevoerd?

En meer specifiek: is GS het met de indienende partijen eens dat de volgende maatregelen serieus moeten worden overwogen, en zo ja hoe en wanneer:

4a. Verbod op gebruik van PFAS-houdende gewasbeschermingsmiddelen op alle eigen grond van de provincie;

4b. Actief stimuleren van doelgroepen, op verschillende wijze (positief en negatief), om het gebruik van PFAS-houdende gewasbeschermingsmiddelen te verminderen en voorkomen;

4c. Stimuleren en/of verplichten van het rapporteren van het gebruik van fluor-pesticiden door alle importeurs, producenten en agrariërs, met soorten en hoeveelheden;

4d. Actieve en gerichte lobby richting het Rijk en Europa, ook met het HNP;

4e. Publieke communicatie rond de positie van PU t.o.v. het gebruik van PFAS-pesticiden, en het meenemen van een narratief in bijeenkomsten met relevante partijen.

Antwoord:

4. In het artikel wordt gesproken over PFAS-houdende gewasbeschermingsmiddelen in de Rijn en de Maas in concentraties boven de veilige drinkwaternorm. De Utrechtse drinkwaterbedrijven onttrekken geen water uit de Rijn of Maas, maar gebruiken (oever)grondwater en oppervlaktewater (Bethunepolder) als bron.

In de drinkwaterbronnen die de drie drinkwaterbedrijven in de provincie Utrecht hebben zijn de PFAS-gehalten onder de huidige drinkwaternormen.

4a. Wij kunnen lokaal een verbod op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen instellen. Hierbij speelt het dilemma dat in het geval van een (lokaal) verbod er een ongelijk speelveld gecreëerd wordt ten opzichte van agrariërs buiten de provincie. We gaan dit zorgvuldig onderzoeken.

4b. Om doelgroepen op een effectieve manier te kunnen stimuleren helpt het om het probleem goed in kaart te hebben. Het lastige is hierbij dat landelijk deze middelen wel volgens de regels zijn getoetst en toegestaan. Met meer gegevens kunnen wij effectief een stimuleringstraject inzetten in samenwerking met de waterschappen. Zoals eerder bijvoorbeeld ook is gedaan met het convenant Schoon Water Utrechtse Fruitteelt. Via de Utrechtse Monitor Duurzame Landbouw (UMDL) gaan melkveehouders nu wel worden beloond voor goede milieuprestaties via KPI's, hieronder valt ook de KPI Chemische middelen. In eerste instantie is deze opgezet voor de melkveehouderij, maar het doel is de monitor ook voor de fruitteelt te ontwikkelen. Zie ook: <https://www.hdsr.nl/@68222/nieuw-convenant/>

4c. Dit is een mogelijkheid die wij via het IPO verband zullen inbrengen, zodat dit in gezamenlijk verband met het Rijk kan worden uitgewerkt.

4d. Zie hiervoor de beantwoording van vraag 5 en 6.

4e. Wij willen dat het gebruik van PFAS vermindert en dat communiceren wij ook. Als provincie Utrecht staan wij daar niet alleen in. Vanuit het IPO is er ook een position paper over PFAS. In communicatie naar buiten roepen wij op om te stoppen met PFAS en het gebruik terug te dringen. Wij maken daarin geen onderscheid: PFAS zitten in heel veel producten die wij gebruiken.

Voorbeelden in media:

- [U Vandaag](#), 27 oktober 2023. Gedeputeerde als gast in de uitzending nav artikel.
- [Nieuwsblad De Kaap](#) - Nieuws uit de gemeente Utrechtse Heuvelrug, 23 jan 2024: 'Scherpere regelgeving nodig' om problemen rond PFAS in provincie Utrecht aan te pakken

Wij zullen ook in de toekomst blijven uitdragen dat het gebruik van PFAS omlaag- en de regelgeving scherper moet en dat het belangrijk is om op de alternatieven in te zetten.

Vraag:

5. Kan GS lobbyen bij het Rijk om de toelating door het College voor toelating van gewasbeschermingsmiddelen en Biociden (Ctgb) van PFAS in pesticiden die gebruikt worden voor gewassen in de open lucht (waardoor de PFAS op de gewassen, de grond en uiteindelijk door af- en uitspoeling in het oppervlaktewater terecht komen) ter discussie te stellen, en evt te laten heroverwegen?

Antwoord:

5. Wij delen de zorgen over PFAS en onderschrijven de noodzaak van een verbod op PFAS in pesticiden. De oproep hiervoor te lobbyen nemen wij dan ook ter harte. Aangezien het een groot en landelijk vraagstuk betreft, wordt gekeken of wij in IPO-verband aandacht kunnen vragen voor PFAS in gewasbeschermingsmiddelen. Dit sluit aan bij ons uitgangspunt dat het creëren van massa een belangrijke succesfactor is bij het voeren van een lobby.

Vraag:

6. Wat is de inzet van het Huis van de Nederlandse Provincies (HNP) geweest op dit dossier in de lobby naar de Europese Commissie? En wat is de rol van PU daarbij geweest? Is GS bereid om, samen met andere provincies, een stevige lobby te starten richting andere provincies (IPO), het Rijk en de EU om PFAS ook in bestrijdingsmiddelen te verbieden? Zo ja, hoe en wanneer kan dit plaatsvinden en hoe wordt PS daarover geïnformeerd? Zo nee, waarom niet?

Antwoord:

6. Op dit moment werkt het Europees Agentschap voor chemische stoffen (ECHA) nog aan zijn opinievorming over het voorstel voor een Europees verbod op PFAS. Besluitvorming door de Europese Commissie wordt verwacht in 2025.

In het kader hiervan hebben de provincies in 2023 in een gezamenlijk position paper hun steun uitgesproken voor een totaalverbod op PFAS. Het IPO position paper (*Nederlandse Provincies steunen een snel totaal verbod en uitfasering van PFAS*) treft u als bijlage.

Binnen het Huis van de Nederlandse provincies wordt dit standpunt momenteel vertaald naar een lobbystrategie.

Medewerkers van de provincie Zuid-Holland zijn de penvoerder van de lobbystrategie. In het kader van de lobby zal aansluiting worden gezocht bij activiteiten van Vewin en de Unie van Waterschappen.

Wij zijn als ambtelijk en bestuurlijk dossierhouder van het dossier Duurzame en Gezonde Leefomgeving bij dit onderwerp betrokken. Indien gewenst kunnen Provinciale Staten in vertrouwelijkheid op de hoogte worden gebracht van de lobbystrategie.

De uiteindelijke besluitvorming over een eventueel verbod op PFAS vindt plaats in het REACH comité op basis van het ECHA-advies. Naar verwachting kan de veranderende politieke samenstelling van het Europees Parlement en de Raad van Ministers van invloed zijn op de haalbaarheid van een verbod. Wij monitoren binnen HNP-verband deze ontwikkeling en zullen onze lobby naargelang aanpassen.

Vraag:

7a. Is GS bekend met de Europese Watch List (waar stoffen met een verhoogd risico voor mens en milieu op wordt bijgehouden) en de update van eind 2023 waarbij een subset van PFAS-stoffen is toegevoegd?

7b. Is GS het met indienende partijen eens dat het CvdR een rol zou kunnen spelen in advisering richting de EC rond een mogelijk verbod op PFAS-houdende gewasbeschermingsmiddelen, en kan GS daar direct of via relevante partijen (zoals HNP) voor pleiten?

Antwoord:

7a. Ja, de Europese Watch List is bekend. Wij volgen de watchlist niet actief. Via het RIVM worden wij in de Landelijke Werkgroep Grondwater (LWG) en het Platform Meetnetbeheerders op de hoogte gehouden over de ontwikkelingen van de EU Watchlist. Zij geven ons dan aan of wij bepaalde zaken in het grondwater moeten meten of dat wij informatie van metingen moeten aanleveren.

7b. Het Comité van de Regio's kan als adviesorgaan zeker een rol spelen in de totstandkoming van een verbod op PFAS-houdende gewasbeschermingsmiddelen. De Nederlandse delegatie naar het Comité verkent momenteel de mogelijkheden om vanuit de ENVE-commissie binnen het Comité een advies uit te brengen naar de Europese instellingen over de haalbaarheid en wenselijkheid van een dergelijk verbod. Dit kan een 'eigen initiatief'-advies zijn of volgens de reguliere adviesprocedure van het Comité. In lijn met motie 55 (PFAS) van uw Staten en het IPO position paper zoeken wij en het Huis van de Nederlandse Provincies actief naar Europese beïnvloedingsmogelijkheden om een totaalverbod te bewerkstelligen.

Vraag:

8a. Is bescherming tegen PFAS voor drinkwatervoorzieningen, volksgezondheid en natuur voldoende geborgd in het huidige VTH-stelsel? Hoe?

8b. En waar liggen mogelijke kansen voor verdere aanscherping en verbetering?

Antwoord:

8a. Het betreft stoffen die wettelijk toegestaan zijn voor toepassing in allerlei producten. Het RIVM maakt inzichtelijk welke maatregelen kunnen helpen om de blootstelling aan PFAS te verminderen. Het RIVM werkt met meerdere overheden samen om de hoeveelheid PFAS in het milieu te verminderen in het PFAS-

onderzoeksprogramma (<https://www.rivm.nl/pfas/onderzoeksprogramma>) en het verbod op PFAS (<https://www.rivm.nl/pfas/verbod-gebruik-pfas>).

Daar waar wij in onze verordening regels hebben over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen houdt de RUD Utrecht toezicht.

8b. De verwachting is dat er een aanscherping van het VTH-stelsel mogelijk is naar aanleiding van de resultaten van het RIVM-onderzoek en naderende EU-wetgeving in 2025.

Vraag:

9. Zijn er voor de landbouw duurzame(re) alternatieven voor PFAS-houdende gewasbeschermingsmiddelen die GS zou willen aanmoedigen, en zo ja welke?

Antwoord:

9. Of er binnen de toegestane middelen geschikte alternatieven beschikbaar zijn wordt landelijk onderzocht. Via het UPLG werken wij aan de gehele transitie naar duurzame landbouw. Een van de instrumenten, de UMDL, stimuleert en beloont onder andere ook het verminderen van de impact van gewasbeschermingsmiddelen. Dit wordt komend jaar verder uitgewerkt voor de fruitteelt. Als er minder schadelijke alternatieven zijn voor PFAS-houdende gewasbeschermingsmiddelen, willen wij dat meenemen. Het is van belang dat er ingezet wordt op alternatieven.

Vraag:

10. Tot slot een fundamentele vraag. Welke koers wil GS varen mbt PFAS-pesticiden? Wil GS beleid gaan richten op het investeren in technologieën voor het afbreken van PFAS in drinkwaterzuiveringsinstallaties, en/of wil GS gaan voorkomen dat PFAS in de waterlichamen komt? We vragen GS dus

10a. Gaat GS voor aanpassen of mitigeren?

10b. Is GS zich bewust dat fysisch-chemische technologieën om PFAS af te breken duur zijn, inefficiënt, en grootverbruikers van energie (niet duurzaam dus)? En dat biologische afbraaktechnologieën weliswaar goedkoper en duurzamer zijn, maar nog in de kinderschoenen staan?

10c. Niet alle PFAS zijn hetzelfde, alle PFAS hebben unieke afbraak 'pathways', tussen- en eindproducten. Dit maakt dat er vanuit een toxicologisch perspectief grote verschillen kunnen zitten tussen de diverse PFAS moleculen. Hoe evalueert/beoordeelt GS zowel de toxicologische als afbraak eigenschappen van PFAS-pesticiden i.r.t. andere PFAS die via andere bronnen in het milieu terecht komen?

Antwoord:

10 a. Mitigeren (voorkomen dat PFAS in waterlichamen komt):

Het gebruik van specifieke gewasbeschermingsmiddelen (bv met PFAS) kunnen wij niet zomaar verbieden. Het College voor toelating van gewasbeschermingsmiddelen (Ctgb) komt tot een beoordeling voor toepassing op basis van wettelijke voorschriften. Een algeheel verbod op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, of verbod op specifieke teelten in specifieke gebieden, zoals grondwaterbeschermingsgebieden is wel mogelijk. We zijn aan het onderzoeken wat onze mogelijkheden en consequenties zijn. Zie hiervoor ook de [SB Handelingsperspectief Kaderrichtlijn Water](#).

Een andere weg is het meer inzetten op extensiveren/verduurzamen van landbouw, met name in en nabij de kwetsbare gebieden zoals de grondwaterbeschermingsgebieden. Hier wordt in het kader van UPLG al op ingezet. Ook het belonen van gebruik van minder chemische middelen door middel van KPI's via de UMDL is een manier om het gebruik te verminderen (zie antwoord op vraag 4b).

Een probleem blijft de belasting van het grondwater via het infiltreren van oppervlaktewater, waar deze middelen ook in zitten. Daar kunnen wij zelf weinig aan doen. Voor de aanpak van diffuse bronnen zijn wij afhankelijk van:

- Algemene milieuregelgeving vanuit het Rijk,
- De toelating van gewasbeschermingsmiddelen door het Ctgb en

- De inzet van de waterschappen ten aanzien van het aanpakken van de rioolwaterzuiveringen en lozingen.

Aanpassen: extra zuiveren bij de drinkwaterbedrijven.

Dit is niet in de geest van de KRW, waar gestreefd moet worden naar vermindering van de zuiveringsinspanning. Er wordt door diverse partijen onderzoek gedaan naar technieken op PFAS te verwijderen. Zie ook antwoord 10b hierna.

10b. Ja, daar zijn wij ons van bewust. De eventuele noodzaak om grondwater voor de bereiding van drinkwater te zuiveren zal in eerste instantie bij de drinkwaterbedrijven liggen. Maar duidelijk is dat deze vraag bijvoorbeeld ook bij de grondwatersanering van PFAS op de voormalige vliegbasis Soesterberg relevant is. Daarom hebben wij in de vaststellingsovereenkomst met het Rijk middelen ontvangen om een kennisprogramma te ontwikkelen. In dit kennisprogramma zal o.a. aandacht zijn voor de ontwikkeling en beschikbaarheid van efficiënte en duurzame zuiveringstechnieken van het grondwater met de bedoeling deze in breder verband onder de aandacht te brengen.

10c. De beoordeling laten wij over aan de kennisinstellingen en RIVM. Verschillende kennisinstellingen doen onderzoek naar de toxicologische eigenschappen, de afbraak en de herkomst van PFAS in het milieu door de verschillende bronnen. Wij volgen deze onderzoeken.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen